

Práva, povinnosti a psychologické aspekty záchranáře

NEODKLADNÁ ZDRAVOTNICKÁ POMOC

27.2.-9.3.2012 BRNO

Definice první pomoci

- je soubor jednoduchých, účelných metod a opatření, která mohou být poskytnuta kýmkoli, kdekoli a kdykoli jako bezprostřední pomoc při náhlém postižení zdraví.

Neodkladná resuscitace

je soubor na sebe navazujících léčebných postupů, sloužících k neprodlenému obnovení oběhu okysličené krve u osoby postižené náhlým selháním jedné nebo více základních životních funkcí s cílem uchránit před nezvratným poškozením zejména mozek a myokard (srdce).
Základními životními funkcemi rozumíme:

- vědomí
- dýchání
- krevní oběh

Základní první pomoc

Soubor ošetrovatelských výkonů poskytovaných raněným (nemocným) na místě postižení.

Typické znaky první pomoci:

JEDNODUCHOST – zvládne laik i bez zdrav. vzdělání

UNIVERZÁLNOST – provedení není přímo závislé na zevních podmínkách

HOLÉ RUCE – výkony se dají provádět i bez speciálního vybavení

Cíle a rozdělení první pomoci

Cíle

- zachránit život postiženého
- zmenšit následky postižení
- zabránit zhoršování stavu

Rozdělení

- základní (laická; obvykle bez vybavení)
- zdravotnická (LSPP, RZP, RLP, LZS)
- technická (HZS, speciální složky armády...)

Povinnost poskytnut pomoc člověku v ohrožení života platí pro každého občana

První pomoc podle zákona minulost

- Povinnost poskytnout laickou první pomoc je dána **Zákonem 20/1966 Sb.** O péči o zdraví lidu, hl. 1 §9 (4): V zájmu svého zdraví a zdraví spoluobčanů je každý povinen:
poskytnout nebo zprostředkovat nezbytnou pomoc osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky závažné poruchy zdraví.
- **Řidič dopravního prostředku**, který po dopravní nehodě, na které se zúčastnil (i jako projíždějící svědek) neposkytne osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví potřebnou pomoc, přestože tak může učinit bez nebezpečí pro sebe anebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na 3 roky nebo zákazem činnosti.

Právní odpovědnost

Morální povinnost

- poskytnutí pomoci trpícímu člověku; **svědomí a společenské vztahy.**
- **Od 1.1.2010 nabývá účinnosti zákon 40/2009 Sb.,**

„ trestní zákoník “

§ 150 trestný čin neposkytnutí pomoci, zvýšení trestní sazby pro osoby, které jsou z povahy svého zaměstnání povinny pomoc poskytnout, až na 3 léta (*původně 2*), a současně vypuštění podmínky „*ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného*“, u téže kategorie zaměstnanců.

§ 151 Pokud dojde k neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředků, je horní trestní sazba 5 let.

PRVNÍ KROKY

Orientace na místě události a zhodnocení situace

- zajistit bezpečnost na místě události, předejít dalšímu poškození; zvážení rizik
- posouzení situace – co se stalo
- určit postup další činnosti a priority
- uvědomění si vlastních možností a schopností, míru rizika

Chování zachránce: na místě by mělo nést znaky rozhodnosti, klidu a účelnosti.

Využití pomoci přihlížejících

- ne všichni přihlížející jsou schopni být užiteční
- vybranou osobu konkrétně oslovte („vy mi půjdete pomoci“)
- pomáhající konkrétně úkolujte

NEOČEKÁVANÉ ZVLÁŠTNOSTI

Nezvládnuté emoce

- mám strach, umím to, zvládnou to, neublížím mu, co záchranka
- pudový strach ze smrti, pohled na zakrváceného, zohaveného člověka
- obava o vlastní život či zdraví

Pocit nedostatečnosti

- častá přítomnost silných emocí a obav přítomných
- mnohdy neschopnost v takové situaci účelně reagovat
- někdy nevhodné chování okolí

Snaha zůstat v anonymitě

- obava ze svědeckých výpovědí
- obava z možných problémů s policií, právníky, soudy, zdravotníky

SHRNUTÍ

Myslete na vlastní bezpečnost na místě události!!!

Vaše jednání by mělo být rychlé, uvážené a klidné!!!

Zorientujte se v situaci na místě události!!!

**Získejte informace o stavu pacienta a jeho
závažnosti!!!**

**Ujměte se organizace dění na místě události
včas přivolejte záchrannou službu!!!**

PSYCHICKÉ REAKCE POSTIŽENÝCH

- Pokud se dostane člověk do situace, kdy je vystaven bolesti, strachu ze smrti nebo trvalého poškození velmi často se chová **psychicky nepřiměřeně** což zhoršuje komunikaci a snahu záchránce mu pomoci.
- Záchránce musí **s tímto počítat, tolerovat chování poškozeného** a dělat vše proto aby se jeho **psychický stav nezhoršoval**.

CO JE PSYCHOLOGIE

- obor zkoumající prožívání, chování živých bytostí, zejména člověka
- základní znalosti psychologie jsou nezbytnou podmínkou pro úspěšné řešení náročných životních situací

PSYCHICKÁ KRIZE

= střet s překážkou, kterou nelze navyklym způsobem zvládnout a překonat
Krise - akutní - chronická

Spouštěče krize

- trauma (úmrť blízke osoby, nemoc, partnerská problémy...)
- krize z životních změn (ztráta zaměstnání, sňatek, stárnutí, stěhování...)

Intervence v krizi

- porozumět situaci, zklidnit pacienta, analýza, hledání problému a možných řešení, empatie, malé kroky; odolnost vůči krizi

Psychologická první pomoc

- jednorázový zásah, rozhovor s pacientem v krizové životní situaci; cílem je zklidnit a uvolnit emoční napětí

Důležité: osobní zájem, akceptace, empatie, aktivní naslouchání, role mlčení; posouzení závažnosti situace, zapojení dalších osob; pravdivé informování pacienta; zajištění návazné péče

POZOR! Krize v životě člověka nemá jen negativní význam; je to i příležitost

KOMUNIKACE

Komunikace s pacientem

- navázání kontaktu, oslovení
- uklidnění pacienta, navození atmosféry bezpečí a jistoty
- vlastní rozmluva.
- vhodné je projevovat: empatii, autentičnost a opravdivost
Pacient není „případ“, ale člověk. Jednejme s ním podle toho !

Komunikace ve stresu

- výrazné ovlivnění
- zvýšené tempo, chaotičnost, rychlost úsudku a jeho přesnost, výraznější emocionální zabarvení

Praktické rady pro komunikaci

- mluvit přirozeným jazykem, používat spíše kratší věty
- vyhýbat se cizím a odborným výrazům
- mluvit konkrétně a jednoznačně; ponechat dostatek prostoru druhé straně
- nepoužívat „měl bych“; neschovávat se za "fasádou"; věřit si

Psychologický přístup ke zraněné osobě při vědomí

- Chovat se tak aby postižený nabyl dojmu že je mu poskytováno maximum možné péče.
- Působit klidným dojmem, být rozhodný, působit dojmem že vím co dělám a postupuji správně.
- Dostatečně hlasitě a srozumitelně komunikovat s postiženým (představit se).
- Informovat o tom co dělám a proč to dělám (stálá komunikace).
- Postiženého povzbuzovat, ale **nelhat mu!**

Postup u zmatené osoby

- Pacienti s poruchou vědomí – zmítají se, křičí, šermují končetinami.
- Spolupráce nepřichází v úvahu, ošetření je obtížné, někdy neproveditelné.
- Nepomohou prosby ani hrozby, postižení je nevnímají.
- Do odložitelných výkonů se za těchto podmínek nepouštíme.
- Provedení těch, jež jsou nezbytné (zastavení krvácení) vyžaduje asistenci další osoby a použití fyzického násilí.
- Pevné držení ošetřeného je nutné i následně, jinak musíme počítat s tím, že přiložený obvaz bude vzápětí stržen.

Postup u agresivní osoby

- Zpravidla se jedná o jedince pod vlivem alkoholu nebo drog.
- Vnímají a mohou své jednání do určité míry kontrolovat.
- Časté jsou agresivní výpady, slovní i fyzické.
- Zásadní **chybou je provokování jejich agresivity.**
Je nutné obrnit se tolerancí, neodporovat a sdělit, že to s nimi myslíte dobře.
- Pokud tento pokus nevyjde, je zbytečné chtít zachraňovat za každou cenu.
- Do příjezdu zdravotnické záchranné služby nebo policie jim braňte pouze v činnostech, jež by vedly k dalšímu úrazu nebo ohrožení jiných osob (pád ze schodiště, vběhnutí do vozovky apod).

Postu při hysterické reakci

- Tato reakce se při úrazu může dostavit i u jinak normálních jedinců.
- Projevuje se zejména sníženou tolerancí bolesti.
- Postižení jedinci hlasitě křičí, zrychleně dýchají.
- Reagují bolestivě i při manipulaci s nezraněnými částmi těla. Jsou úzkostní, vyžadují zvýšenou pozornost, ale **při ošetření nespolupracují.**
- Jejich zklidnění bez užití farmak většinou není možné.
- Projevy účasti vedou k eskalaci jejich potíží.
- Zachránce by měl tento typ reakce rozpoznat, aby dokázal odolat jejich psychickému nátlaku.
- Při ošetřování za těchto podmínek lze **doporučit chladnou věcnost.**

Informovat tým ZZS

- o provedených opatřeních, čase kdy s nimi začal, i o vývoji zdravotního stavu pacienta.
- v případě, když byl přímým svědkem příhody, popíše její vznik a průběh.
- vzájemný dialog usměrňuje zdravotník (lékař, záchranář)

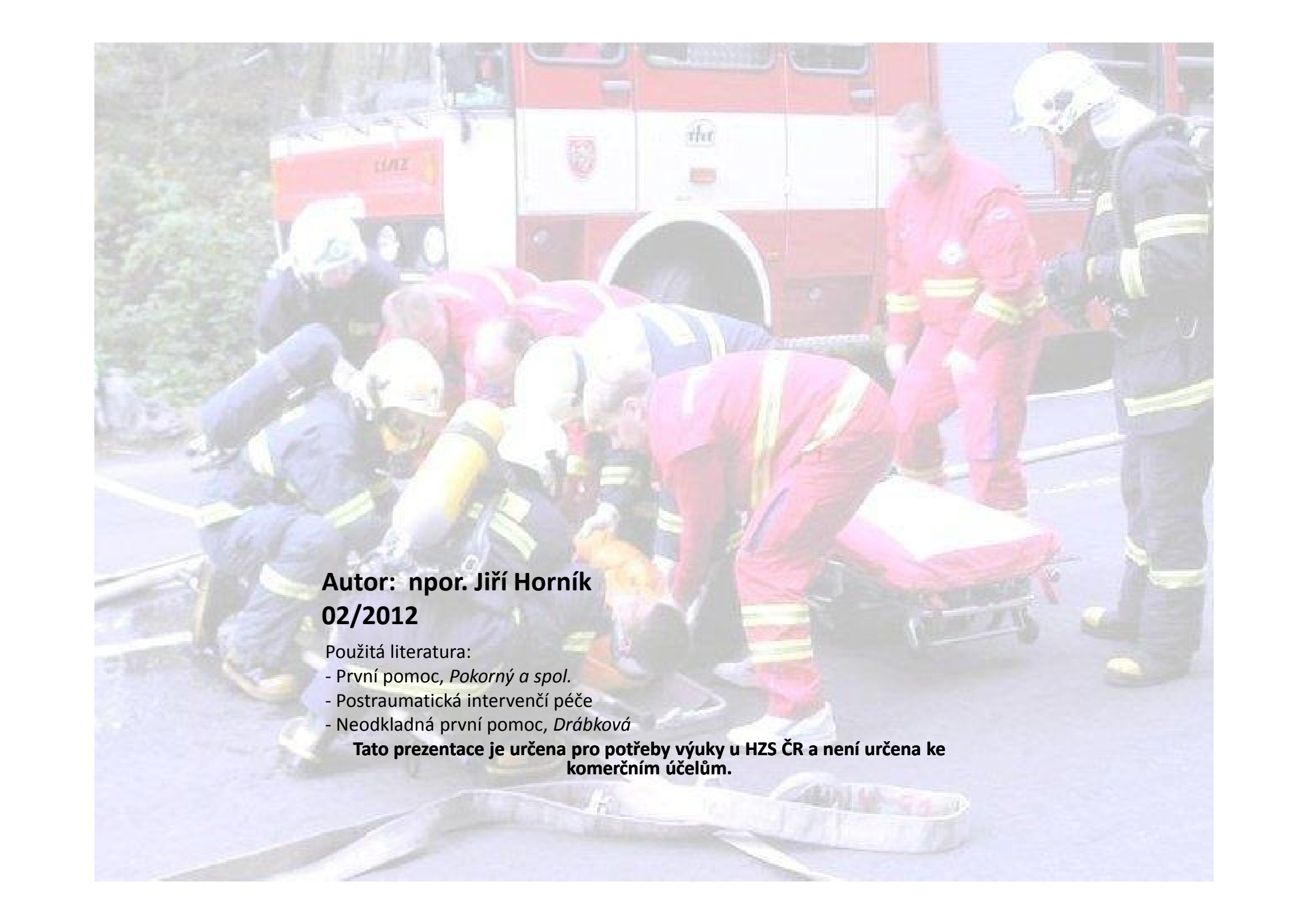
PIP

- nemohu se srovnat s daným problémem
- zdá se mi o tom
- stále se vrací vzpomínky

Jsou tu pro záchránce i postižené!!!

*Uč se první pomoc a **důvěřuj svým schopnostem.***

*Šťěstí přeje připraveným, právě ty můžeš **zachránit lidský život!***

A group of firefighters in red and blue uniforms are gathered around a person lying on a stretcher. They appear to be providing medical assistance. In the background, a red and white fire truck is visible. The scene is outdoors on a paved surface.

Autor: npor. Jiří Horník
02/2012

Použitá literatura:

- První pomoc, *Pokorný a spol.*
- Postraumatická intervenční péče
- Neodkladná první pomoc, *Drábková*

**Tato prezentace je určena pro potřeby výuky u HZS ČR a není určena ke
komerčním účelům.**